

DZIAŁ II. ANTYCZNA GRECJA – LEKCJA POWTÓRZENIOWA

1. Daty

776 r. p.n.e.	Pierwsza olimpiada
594 r. p.n.e.	Reformy Solona
508 r. p.n.e.	Reformy Klejstenesa
490 r. p.n.e.	Bitwa pod Maratonem
480 r. p.n.e.	Bitwy pod Termopilami i Salaminą
479 r. p.n.e.	Bitwa pod Platejami
431-404 r. p.n.e.	Wojna peloponeska
338 r. p.n.e.	Bitwa pod Cheroneą
334 – 323 r. p.n.e.	Wyprawa Aleksandra Wielkiego przeciwko Persji
331 r. p.n.e.	Bitwa pod Gaugamelą, w której Aleksander Wielki ostatecznie pokonał króla Persji Dariusza III.
323 r. p.n.e.	Śmierć Aleksandra Wielkiego i początek epoki hellenizmu.

2. Postacie starożytnej Grecji

Solon	Reformator ateński z początku VI w. p.n.e. Podzielił społeczeństwo ateńskie na 4 grupy ze względu na posiadany majątek i uzależnił obowiązki oraz prawa od przynależności do danej grupy.
Klejstenes	Reformator ateński z końca VI w. p.n.e. Wprowadził Radę Pięciuset i ostracyzm. Jego reformy zapoczątkowały ustrój demokratyczny w Atenach.
Perykles.	Reformator ateński z V w. p.n.e. Strateg, główny twórca demokracji ateńskiej. Za jego rządów Ateny osiągnęły szczyt potęgi.
Pizystrat	Tyran, który sprawował rządy w Atenach w latach 561 – 527 p.n.e.
Likurg	Legendarny reformator Sparty, któremu przypisuje się stworzenie ustroju Sparty i systemu wychowania młodzieży.
Militiades	Dowodził wojskami Aten w bitwie pod Maratonem.
Leonidas	Król Sparty. Dowodził wojskami greckimi w bitwie w wąwozie Termopile gdzie zginął. Synonim waleczności i bohaterstwa.
Temistokles	Dowodził flotą grecką w bitwie pod Salaminą. Pokonał Persów
Pauzaniasz	Król Sparty. Dowodził armią grecką w bitwie pod Platejami. Pokonał Persów.
Filip II	Król Macedonii, który w IV w. p.n.e. podporządkował sobie całą Grecję.
Aleksander Wielki	Władca Macedonii, który podbił Persję i stworzył największe imperium starożytności
Heraklit z Efezu	Filozof, który uważał, że świat powstał z ognia.
Demokryt z Abdery	Filozof, który uważał, że świat zbudowany jest z atomów.
Sokrates	<i>Wiem, że nic nie wiem.</i> Uważał, że istnieje obiektywna prawda i bezwzględne dobro.
Platon	Filozof, który był uczniem Sokratesa. Uważał, że świat jest jedynie odbiciem świata idei. Twórca szkoły w Gaju Akademos
Arystoteles	Filozof będący uczniem Platona. Nauczyciel Aleksandra Wielkiego. Podzielił filozofię na nauki. Założył w Atenach szkołę filozoficzną – Liceum.
Tales z Miletu	Wybitny filozof i matematyk grecki z przełomu VII i VI w. p.n.e. Wykazał, że średnica dzieli koło na pół i stworzył zasadę proporcjonalności odcinków.

Pitagoras	Wybitny filozof i matematyk grecki z VI w. p.n.e., który opracował twierdzenie o bokach trójkąta prostokątnego.
Euklides	Matematyk z IV w. p.n.e, który był autorem „Elementów”, pierwszego podręcznika, w którym spisano wiedzę matematyczną z zakresu geometri.
Homer	Pisarz – Napisał „Iliadę” i „Odyseję”; twórca epiki.
Herodot	Ojciec historiografii greckiej – napisał „Dzieje” – historię wojen grecko – perskich.
Tukidydes	Pierwszy historyk; napisał „Wojnę peloponeską”.
Klaudiusz Ptolemeusz	Wybitny geograf z II w. p.n.e. Stosował siatkę kartograficzną przy tworzeniu map. Uważał, że Ziemia jest kulą.
Archimedes	Uczony grecki z Syrakuz na Sycylii w III w. p.n.e. Obliczył przybliżoną wartość liczby π oraz sformułował zasadę wyporu cieczy.
Ajschylos	Tragediopisarz grecki. Wprowadził drugiego aktora. Autor tragedii „Oresteja”
Sofokles	Tragediopisarz grecki. Wprowadził trzeciego aktora. Autor „Antygony” i „Króla Edypa”.
Arystofanes	Autor komedii greckiej
Fidiasz	Rzeźbiarz. Wyrzeźbił rzeźby na Akropolu ateńskim np. <i>Atenę Partenos</i> oraz posąg <i>Zeusa</i> w Olimpii – jeden z 7 cudów świata starożytnego.
Myron	Rzeźbiarz, który jest autorem <i>Dyskobola</i>
Poliklet	Rzeźbiarz, który wprowadził zasady harmonii. Postacie, które wyrzeźbił cechuje idealna proporcja.

3. Pojęcia – nowe słowa, które poznaliśmy.

metropolia	Polis, która założyła kolonię.
oligarchia	ustrój, w którym władzę sprawuje niewielka grupa ludzi wywodzących się najczęściej spośród arystokracji rodowej lub majątkowej
demokracja	rządy ludu (demos – lud, krates – rządzić) ustrój, w którym władzę sprawują obywatele
tyrania	ustrój, w którym władzę sprawuje człowiek nie mający ku temu żadnych podstaw prawnych
polis	greckie miasto – państwo wraz z przylegającymi obszarami; wspólnota polityczna, religijna i ekonomiczna
geruzja	rada starców w starożytnej Sparcie składająca się z 28 gerontów (starców powyżej 28 roku życia) oraz z 2 królów
efor	urzędnik w starożytnej Sparcie powoływany na rok przez Zgromadzenie Ludowe.
archont	urzędnicy ateńscy, powoływani na rok przez Zgromadzenie Ludowe;
Areopag	rada ateńska, w skład której wchodziłi byli archonci.
strateg	dowódca wojskowy w starożytnych Atenach
agora	centralny plac polis greckiej; zgromadzenie obywateli polis
eklezja	zgromadzenie ludowe w Atenach
demagog	mówcy w starożytnych Atenach, którzy przekonywali do swoich projektów Ateńczyków na zgromadzeniu ludowym.
ostracyzm	sąd skorupkowy; w starożytnych Atenach sąd mający na celu usunięcie z kraju obywatela podejrzanego o dążenie do przejęcia władzy (tyranii)
teci	najbiedniejsza warstwa społeczeństwa ateńskiego; mogli brać udział w obradach Zgromadzenie. Podczas wojny służyli na okrętach.
Akropol	wzgórze świątynne w starożytnych Atenach.

stoa	budowla składająca się z dachu opartego na kolumnach jej tylną część zamykała ściana.
spartiaci	najważniejsza część społeczeństwa spartańskiego; jedyni pełnoprawni obywatele Sparty, od najmłodszych lat szkoleni na wojowników.
perjojkowie	część społeczeństwa spartańskiego zamieszkująca autonomiczne gminy, posiadająca wolność osobistą. Zajmowali się rzemiosłem i handlem.
heloci	niewolni chłopcy w starożytnej Sparcie, którzy uprawiali ziemie spartiatów. Ludność podbita.
triera	trójrzędowiec – galera ateńska poruszana 3 rzędami wiosł
falanga	szuk bojowy armii greckiej
hoplita	ciężkozbrojny piechur grecki
mity	opowieści o bogach i herosach.
gimnazjon	zespół tylko częściowo krytych budowli, które były przeznaczone do ćwiczeń fizycznych.
igrzyska	zawody sportowe
pankration	dyscyplina sportowa w starożytnej Grecji, połączenie zapasów i boks.
tragedia	jeden z podstawowych gatunków dramatu. Utwór podniosły, w którym ośrodkiem akcji jest nieprzewidywalny i kończący się nieuchronną klęską konflikt wybitnej jednostki z siłami wyższymi – losem, fatum, prawami historii, prawami moralnymi, prawami społecznymi itp.
komedia	jeden z podstawowych gatunków dramatu. Utwór lekki, który pokazuje świat na opak, w którym wyśmiewano się z bieżących wydarzeń.
skene	dom, który służył jako garderoba dla aktorów w teatrze greckim
proskenion	scena w teatrze greckim.
orchestra	okrągły plac w teatrze greckim, na którym występował chór.
theatron	widownia w teatrze greckim
meandry	ozdobne ornamenty, które umieszczano na krawędziach naczyń greckich.
filozofia	nauka o mądrości.
logika	nauka badająca w jaki sposób człowiek rozumuje i wyciąga wnioski
hellenizm	okres w dziejach Grecji i krajów Bliskiego Wschodu od połowy IV do końca I w. p.n.e., który charakteryzował się szerokim rozprzestrzenieniem się terytorialnym kultury greckiej, która po zetknięciu się z kulturami Wschodu uległa przeobrażeniom (tworząc kulturę hellenistyczną)

4. Uczeń powinien umieć zadania na mapie:

- **Napisz nazwy:** Półwysep Bałkański, Macedonia, Tracja, Azja Mniejsza, Morze Kreteńskie, Morze Jońskie, Morze Egejskie, Jonia, Kreta.
- **Znajdź na mapie i podkreśl nazwy:** Ateny, Sparta, Góra Olimp, Olimpia
- **Zaznacz na mapie miejsca bitew:** Maraton, Wąwóz Termopile, Salamina, Plateje

5. Przypomnij sobie:

- **Jaki wpływ miało środowisko geograficzne na rozwój państw greckich? Dlaczego doszło do rozwoju kolonizacji greckiej?**
- **Na jakie warstwy dzieliło się społeczeństwo Sparty? Jak w Sparcie wychowywano młodzież?**
- **W jaki sposób żyli starożytni Grecy?**
- **Scharakteryzuj ustrój oligarchiczny Sparty i demokratyczny Aten. Jakie były najważniejsze organy władzy, jak je wybierano i jakie miały uprawnienia?**

- Jakie były przyczyny, **przebieg** i skutki **wojen Greków z Persami**?
- Filozofię grecką – najważniejszych filozofów i ich poglądy.
- **Religię grecką** – **cechy religii, najważniejszych bogów i czym się opiekowali**, w jaki sposób Grecy oddawali im cześć?
- **Kulturę grecką** – gatunki literackie, architekturę – **cechy architektury greckiej, porządki architektoniczne, wygląd świątyni, rzeźbę** – cechy rzeźby greckiej, najważniejszych rzeźbiarzy i ich dzieła.
- Imperium Aleksandra Wielkiego – jak powstało, w jaki sposób zostało zorganizowane, co się z nim stało po śmierci Aleksandra, jakie są cechy kultury hellenistycznej i jakie znasz przykłady tej kultury.